

DE BOER, Minne Gerben. 'Voorzetseltheorie in de EST'. Hoofdstuk 5 van *Woordstudies II. ITALIANISTICA ULTRAIECTINA* 6. Utrecht: Igitur, Utrecht Publishing & Archiving Services, 2010. ISBN 978-90-6701-029-0. 81-93.

SAMENVATTING

Dit hoofdstuk is een literatuurstudie over de behandeling van de voorzetsels in de Extended Standard Theory van de generatieve grammatica. Het behandelt de ontwikkeling van de voorzetseltheorie en formuleert de vragen die gesteld kunnen met betrekking tot de Italiaanse voorzetsels.

RIASSUNTO

Questo capitolo è una rassegna della letteratura sulla sintassi delle preposizioni nella Teoria Standard Estesa della grammatica generativa, che mostra lo sviluppo della teoria delle preposizioni e formula le domande che si potrebbero porre rispetto alle preposizioni italiane.

SUMMARY

This chapter is an account of the literature on preposition syntax in the framework of the Extended Standard Theory of generative grammar. It shows the development of preposition theory and formulates the questions that could be asked about Italian prepositions.

KEYWORDS

Voorzetsels, Extended Standard Theory, Italiaans

© Minne G. de Boer

De bundel *Woordstudies II* vormt het zesde deel van de reeks ITALIANISTICA ULTRAIECTINA. STUDIES IN ITALIAN LANGUAGE AND CULTURE, uitgegeven door Igitur, Utrecht Publishing & Archiving Services, ISSN 1874-9577 (<http://www.italianisticaultraiectina.org>).

5. VOORZETSELTHEORIE IN DE EST

De syntaxis van voorzetsels in de generatieve grammatica

Binnen het generatieve paradigma is de syntaxis van voorzetsels geheel en al uitgewerkt in het kader van de Extended Standard Theory. Hoewel er in de literatuur enkele opmerkingen te vinden zijn die wijzen op de belangrijke rol die Edward S. Klima hierbij heeft gespeeld, is het onderzoeksprogramma dat geleid heeft tot de syntactische bestudering van voorzetsels definitief uiteengezet in Chomsky's *Remarks on Nominalization*, dat geschreven is in 1967. Chomsky stelde daarin een uniforme behandeling voor van de voornaamste syntactische categorieën, N, V, A en een ongenoemde, die later geïdentificeerd wordt als P. Zijn opmerkingen vereisten nader onderzoek op drie punten: de identificatie van P, het vinden van een complementstructuur en een specifiersysteem dat te vergelijken was met die van andere categorieën, in het bijzonder V, en ten slotte de vraag of een PP zich ten opzichte van de zin net zo gedraagt als de andere categorieën. Bovendien wees dit artikel een transformationele afleiding van één categorie (bijvoorbeeld P) van een andere af. Aangezien de transformationele oplossing nauw verbonden was met het concurrerende kader van de General Semantics, met inbegrip van Fillmore's Case Grammar, werd de voorzetselsyntaxis een belangrijk punt om aan te tonen dat EST een beter kader was. De opmerkingen aan het begin van Jackendoff 1973 getuigen van deze rivaliteit; hij beschouwt Fillmore, Postal en Becker & Arms als zijn concurrenten bij de behandeling van voorzetsels.

De uitwerking van de voorzetselsyntaxis in de EST is het werk geweest van Emonds en Jackendoff. Emonds schijnt de eerste auteur geweest te zijn die de parallelle complementstructuur tussen P en V gemotiveerd heeft; de eerste tekst waarin hij dit punt behandelt is zijn dissertatie uit 1970; zijn argumenten worden uitvoerig vermeld in zijn bijdrage tot de IRIA-conference van april 1970, gepubliceerd als Emonds 1972 en opnieuw afgedrukt als Emonds 1973. Jackendoff 1973, waarschijnlijk geschreven in 1970, werkt Emonds' ideeën uit en presenteert ze in een elegant formaat; zijn artikel is veel gelezen omdat het in een welbekend Festschrift is verschenen. Voor de definitieve EST behandeling van voorzetsels moeten we natuurlijk de boeken van beide auteurs raadplegen: Emonds 1976 en Jackendoff 1977. Het heeft vrij lang geduurd voor deze benadering van voorzetsels op andere talen werd toegepast, wat temeer opvalt als we dit vergelijken met de snelle overname van de Case Grammar. Voor het Frans is er een vroeg artikel van Ruwet (Ruwet 1969, opnieuw gepubliceerd in Ruwet 1982, dat in hoofdzaak geschreven is tijdens Ruwets verblijf aan de MIT in het jaar 1967-68). Het is nog niet gebaseerd op RON (met uitzondering van een paar toespelingen aan het eind van het artikel) en daardoor is het een typisch overgangsstuk, met zijn verwijzing naar transformaties (*sur* wordt afgeleid van *au-dessus*, als een syntactisch proces en niet een redundantieregel in het

lexicon). De auteur schijnt dit artikel later verloochend te hebben, maar hij heeft het gerehabiliteerd door zijn opname in een bundel van 1982. Pas in 1978¹ heeft Ruwet zich opnieuw bezig gehouden met voorzetsels, in een studie over constructies met *avec*, geïnspireerd door Van Riemsdijk. Van Riemsdijk en zijn Amsterdamse collega's hebben het onderzoeksprogramma van Emonds en Jackendoff uitvoerig toegepast op het Nederlands, ongetwijfeld gestimuleerd door enkele interessante syntactische verschillen tussen de beide talen. De eerste presentatie (Van Riemsdijk 1974) was een getrouwe Nederlandse tegenhanger van Jackendoff 1973; de definitieve analyse van de Nederlandse preposities is te vinden in zijn dissertatie van 1978.

Onlangs heeft Wunderlich een artikel gepubliceerd over de Duitse prepositie-syntaxis, dat sterk geïnspireerd is door Jackendoff en Van Riemsdijk (Wunderlich 1984). Ik ben me niet bewust van enige studie van Italiaanse preposities in dit kader, met uitzondering van Graffi's studie over absolute *con*-constructies (Graffi 1984), die een parallel vormt met Van Riemsdijk (1978, hoofdstuk 3.6.2) en Ruwet 1978.² Mijn bedoeling in dit hoofdstuk is na te gaan in hoeverre deze benadering toegepast kan worden op het Italiaans. Ik zal proberen me zo dicht mogelijk aan de soort discussie te houden die in de bronnen gevoerd is en elementen uit latere kaders trachten te vermijden om een vruchtbare vergelijking met de andere talen mogelijk te maken. Hier stel ik de vragen voor het Italiaans; sommige antwoorden zullen volgen in hoofdstuk 6 van deze bundel.

Transitieve en intransitieve preposities

Het eerste element dat het parallellisme tussen P en V laat zien is dat er transitieve en intransitieve constructies voorkomen bij dezelfde lexicale items. Als een dergelijk parallellisme kan worden aangetoond, dan moeten beide categorieën ook op dezelfde wijze behandeld worden. Een van de verworvenheden van het kader van *Aspects* (Chomsky 1965) was dat de eerdere gewoonte om transitieve en intransitieve werkwoorden te genereren via verschillende phrase structure regels opgegeven was ten gunste van subcategorisatieopgaven in het lexicon. Zo wordt de lexicale identiteit van *eat* in *the dog is eating* en *the dog is eating its food* verantwoord door één enkel lexical item *eat* aan te nemen, met een dubbele subcategorisatie, namelijk [+—] en [+—NP] (een formule die ineengeklapt kan worden door een facultatief complement aan te nemen: [+— (NP)]). Op dezelfde wijze kan de lexicale identiteit van *behind* in *the garden behind* en *the garden behind the house* weergegeven worden door een lexical item *behind* [+— (NP)].

¹ Maar al in 1973 heeft Ruwet in Utrecht een lezing over voorzetsels gehouden die al helemaal in EST-termen geformuleerd was, blijkens een verslag dat ik daar toen van gemaakt heb.

² Enkele jaren later zal Luigi Rizzi een hoofdstuk over de syntaxis van preposities bijdragen aan de *Grande grammatica italiana di consultazione*, maar dat valt buiten het bestek van dit overzicht.

Voor de phrase structure regels betekende dit dat er een facultatieve uitbreidingsregel $PP \rightarrow P - (NP)$ moest zijn naar het voorbeeld van de soortgelijke regel $NP \rightarrow V - (NP)$, die deel uitmaakt van de herschrijfgeregels voor de *v*.

Voor de bewijsvoering werden altijd die voorbeelden gebruikt die semantisch gezien hun lijdend voorwerp incorporeerden. Dat betekent, in de notatie van Jackendoff 1976, dat als *eat* [+—NP] een semantische interpretatie $EAT(x,y)$ heeft, waarin *y* overeenkomt met de NP die het lijdend voorwerp van *eat* is, dan *eat* [+—] dezelfde interpretatie heeft, maar dan met een constante in plaats van de variabele *y*, dus $EAT(x, FOOD)$. De aard van de constante is dan afhankelijk van de betekenis van EAT . Jackendoffs voorbeelden (Jackendoff 1973: 346) waren *eat*, *drink* en *smoke*, Emonds (1976: 173) gebruikte *confess* (*his error*). Emonds kijkt niet naar de semantiek, maar uiteraard zal de constante die ingevoegd moet worden bij het intransitieve *confess* zoiets als SINS moeten luiden.

Het lijkt me nodig om de nadruk te leggen op deze incorporatiecontext, omdat er andere soorten werkwoorden zijn die een heel ander syntactisch kader vertonen, zoals *grow* (*he grows corn* tegenover *the corn grows*), waarbij het semantische verband anders is dan de incorporatie van het lijdend voorwerp. Om goede voorbeelden te vinden voor het parallellisme tussen *v* en *P* moeten we daarom preposities uitkiezen waar we ook objectincorporatie tegenkomen. *Behind* is een goed voorbeeld, want het transitieve gebruik van dit voorzetsel kan ruwweg weergegeven worden als $BEHIND(PLACE)$.

Er zijn vijf soorten argumenten die gebruikt worden om het bestaan van intransitieve *P*'s te rechtvaardigen:

- 1) fonologische identiteit (of gelijkenis) van de lexicale items;
- 2) het voorkomen van specifiers die kenmerkend zijn voor *P* en die gelijksoortige selectiebependingen hebben voor transitieve en intransitieve *P*'s;³
- 3) het voorkomen van beide typen in typische *PP* posities;
- 4) een analoog gedrag ten opzichte van verplaatsingstransformaties;
- 5) dezelfde of verwante selectierestricties op het werkwoord waar ze van afhangen.

Jackendoff (1973: 345) wijst op het nauwe fonologische verband (vaak identiteit) tussen 'veel gewone preposities' en intransitieve preposities. Zijn voorbeelden omvatten *before* en *inside* (als traditionele bijwoorden) en alle traditionele particles in de verb-particle constructies (*down*, *up*, *in*, *out*, *through*, *over*, *by*). Hier is de identiteit van de vorm totaal. Nauw verband hebben we in *ran in* tegenover *ran into NP*; *kick downstairs* tegenover *kick down the stairs*, *afterward* tegenover *after* (*the first act*). Emonds (1976: 173) heeft *before*, *inside* en *since*, en impliciet *beforehand* tegenover *before NP*. Van Riemsdijk (1974) citeert als zijn voorbeelden van intransitieve preposities *boven*, *binnen*, *tegen*, *beneden*, *achter* (tegenover *tegen* (*ons*)).

³ Bij specifiers van een *P* denkt men in het Engels gauw aan 'right'; het Nederlands heeft *pal* (tegen de wind) of *vlak* (naast de kerk).

In Van Riemsdijk (1978: 51/52) stelt hij dat de meeste, zo niet alle intransitieve preposities fonologisch identiek zijn aan de corresponderende transitieve preposities. Hier gebruikt hij als voorbeelden *boven* tegenover *boven de winkel* en *achter* tegenover *achter het huis*. Ruwet (1982: 325) citeert *contre*, *devant* en *derrrière*, en als voorbeelden van verwante, maar niet identieke vormen *sur* tegenover *dessus*, *sous* tegenover *dessous* en *dans* tegenover *dedans*. De tweede leden van elk paar waren in de 17e eeuw nog transitief. Wunderlich (1984: 82/83) citeert als voorbeeld van identiteit *oben* in *oben im Schrank*).⁴

Als een voorbeeld van een transitieve prepositie die geen intransitieve tegenhanger heeft (maar wel als een voegwoord kan optreden dat een zin selecteert) hebben we *because*. Hier wordt het element *of* dat op het voorzetsel volgt niet als belemmering gezien voor de identificatie van het voorzetsel. De auteurs zijn niet consequent in de behandeling van *of*, want *out of* wordt geciteerd als een voorbeeld waar twee preposities elkaar opvolgen.

Ik concludeer uit deze opmerkingen dat:

- 1) fonologische identiteit beschouwd wordt als een belangrijk argument voor het bewijs van het bestaan van intransitieve Ps;
- 2) de identiteit niet constant hoeft te zijn voor alle items;
- 3) zodra het bestaan van intransitieve preposities bewezen is we kunnen verwachten dat er ook intransitieve preposities te vinden zijn die geen transitieve tegenhanger hebben. Voorbeelden zijn *back*, *together*, *away* (Emonds 1976,12, n. 13) en *apart* (Emonds 1972), *home* (Jackendoff 1973, geciteerd naar Klima);
- 4) toevoeging van *of* niet verhindert dat de prepositie transitief is, maar dat de behandeling van *of* onsystematisch is.

Nergens wordt een volledige lijst van identieke vormen gegeven. Voor het Italiaans geeft dit mij aanleiding tot de volgende vragen:

- 1) Welke lexicale items accepteren de subcategorisatie [+—] naast [+ — NP]?
- 2) In welke gevallen zijn de lexicale items dan identiek?
- 3) Zijn er gevallen waarin de transitieve en intransitieve voorzetsels onvolledig met elkaar corresponderen?
- 4) Zijn er voorbeelden van intransitieve preposities die geen transitieve tegenhangers hebben, en hoe kunnen we die herkennen?

⁴ Dit laatste voorbeeld is minder gelukkig, omdat *im Schrank* geen geldig NP-complement voor *oben* kan zijn. Vergelijk ook *boven in de kast*, dat ook nog drievoudig ambigu is tussen in het bovenste deel van de kast, in de kast boven (die van de bovenverdieping) en boven, namelijk in de kast.

Preposities met zinscomplementen

Emonds 1976 (maar ook al Emonds 1970) geeft ook voorbeelden van lexicale items die tegelijk als voorzetsel en als voegwoord fungeren. Zijn voorbeelden zijn (1976: 173, ex (43)):

(1) John arrives before (the last speech)	(1a)
(the last speech ended)	(1b)
(2) I haven't seen him since (the party)	(2a)
(the party began)	(2b)
(3) He did it until (his friend's arrival)	(3a)
(his friend arrived)	(3b)

Andere voorbeelden bevatten *because* en *after*. Sommige voorzetsels, zoals *in(side)* hebben deze mogelijkheid niet. Kennelijk bevatten de b-gevallen een zin na het voorzetsel/voegwoord. In 1976: 173, n. 6 voert Emonds het subcategorisatie-kenmerk [+—s] in. Dit is de enige subcategorisatie voor *while*, en een van de mogelijkheden tot subcategorisatie voor *before* en *after*.

Jackendoff (1973) noemt een voorbeeld met *before*, maar heeft het daar niet over voegwoorden. Jackendoff (1974: 43) noemt Klima's voorbeeld *after the ball is over* tegenover *after the ball*, om de complementstructuur [+—s] in te voeren; hij beschouwt de keuze voor s als een alternatief voor NP.

Hieruit blijkt dat de voorbeelden die gebruikt worden om zinscomplementatie van P te rechtvaardigen niet de complementizer *that* bevatten. In feite zijn de voorbeelden zo gekozen dat ze totale identiteit laten zien tussen de NP als complement en het subject NP van de complementzin. De VP van de complementzin wordt meestal gereduceerd tot enkel een v. Er is één voorbeeld in Emonds (1970 en 1976) dat een complementizer bevat, namelijk zin (4):

(4) What would he say (now?)	(4a)
(now that the news is out?)	(4b)

Hij maakt zich geen zorgen over het verschil, want zijn behandeling heeft nog niet de regel $s' \rightarrow \text{COMP } s$, die ingevoerd is door Bresnan en slechts eenmaal genoemd wordt (in Emonds 1976, 185, n. 20). De ingebedde zin in (4b) heeft daarom de structuur [COMP NP VP]_s. Er is geen mechanisme dat het verschil tussen *that* en \emptyset verantwoordt; *that*-deletie wordt alleen maar besproken na werkwoorden. Jackendoff (1977: 79) gebruikt *s'* als een algemeen complement voor zinnen en neemt dus impliciet ook een regel van *that*-deletie aan voor preposities.

Een derde soort subcategorisatie bij Emonds 1976 is de gerund-constructie:

- (5) They are unwise in trying to escape.

Misschien bevat dit voorbeeld een VP complement (dus zonder subject), maar opnieuw is er geen discussie over.

Van Riemsdijk 1974 heeft dezelfde drie types:

- (6) voor hij kwam
- (7) nadat hij vertrokken was
- (8) alvorens naar bed te gaan

Dit zijn voorbeelden voor de subcategorisatie [+—S/VP], waarbij [+—S] waarschijnlijk optreedt in (6) en (7), en [+—VP] in (8). In (6) is er totale lexicale identiteit (*voor* subcategoriseert NP en S), in (7) ook, als we tenminste *nadat* analyseren als *na[dat ...]*; in (8) kan *alvorens* alleen maar een VP subcategoriseren. In Van Riemsdijk 1978 wordt het laatste voorbeeld vervangen door *zonder*, waarbij de lexicale identiteit weer hersteld wordt, en het voegwoord in de *nadat*-zin wordt opgesplitst als *na[dat...]*. In het hier aangenomen kader hebben alle gevallen V³, wat overeenkomt met S'.

Voor Wunderlich 1984 is lexicale identiteit een strikte conditie voor de analyse van voegwoorden en voorzetsels met een zinscomplement. Indien deze identiteit een feit is kan het complement zowel VP als S' zijn, vergelijk:

- (9a) ohne ihn zu bemerken (VP)
- (9b) ohne daß ich ihn bemerkte (S')

Zijn voorbeelden hebben *ohne* en *anstatt* met zowel VP als S', *um* met VP, *aufßer* met S' en *aufdaß*, *gesplitst in auf [daß...] S'*.

De problematische gevallen zijn die welke ogenschijnlijk S' subcategoriseren (dus S zonder *daß*). Wunderlich accepteert een P-status voor *bis* en *während*, die ook kunnen subcategoriseren voor NP, zonder de status van hun P⁰ te specificeren. Hij weigert P-status toe te kennen aan *bevor* en *nachdem*, omdat deze woorden niet identiek zijn met *vor* en *nach*, en hij beschouwt *weil* en *wenn*, die alleen maar voor S⁰ subcategoriseren, als complementizers.

De discussie geeft ons – geheel los van de voorgestelde analyses – de volgende descriptieve vragen voor het Italiaans:

- 1) Kunnen we een onderscheid maken tussen S', S⁰ en VP, dat wil zeggen respectievelijk complementen ingeleid door *che*, complementen zonder complementizer maar met subject en tijdsaanduiding, en infinitiefcomplementen?
- 2) Tonen voegwoorden:
 - a) lexicale identiteit met de corresponderende prepositie?
 - b) de mogelijkheid gesplitst te worden in P *che*?
 - c) de mogelijkheid van een afleidingsrelatie ten opzichte van preposities (zoals *nachdem* van *nach*)?
 - d) totale suppletie ten opzichte van de semantisch overeenkomstige prepositie?

Groepen preposities

Jackendoff 1973 ontdekte het probleem van het bestaan van constructies met twee opeenvolgende preposities: P-P-(NP). In zijn voorbeelden vinden we de combinaties:

1) *out of* NP

2) *down into* NP (*up into* NP, *back from* NP)

3) *from inside* NP.

Semantisch kunnen we drie verschillende typen onderscheiden. In 1) heeft de tweede prepositie geen onafhankelijke betekenis. Ik heb eerder al het parallelisme met *because of* genoemd: *of* kan gezien worden als een case-marker op de NP, geregeerd door *out of* of door *because*. Maar het is niet duidelijk of case-markers syntactisch als iets anders dan een prepositie gezien moeten worden. Er is enige discussie in Jackendoff (1977, §4.4.5), waar als alternatieve mogelijkheid genoemd wordt dat we de case-markers als affixen van de NP beschouwen.

In (2) zijn zowel *down* als *into* NP onafhankelijk acceptabele complementen van het werkwoord waardoor ze gesubcategoriseerd worden. Een zin als:

(10) He went down into the cellar

kan alterneren met:

(11) He went down

(12) He went into the cellar

Maar we kunnen (10) niet analyseren als een constructie met twee onafhankelijke PPs, want ze kunnen niet gescheiden worden, vergelijk:

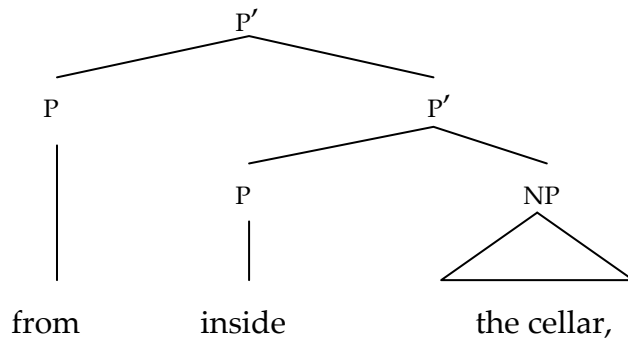
(13) *Down he went into the cellar

Daarom moet de hele uitdrukking gezien worden als één PP, waarvan de interne structuur nog in discussie is.

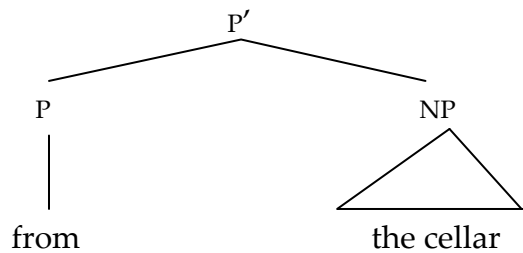
In (3) hebben de voorzetsels verschillende semantische functies: *inside* NP geeft een locatie weer, die een complement vormt van *from*. Alleen *from* PP en niet *inside* NP wordt gesubcategoriseerd door het werkwoord, dat typisch een werkwoord van beweging moet zijn.

Deze semantische overwegingen hebben hun syntactische correlaties. We kunnen beginnen met type (3):

De voor de hand liggende structuur van (3) is:

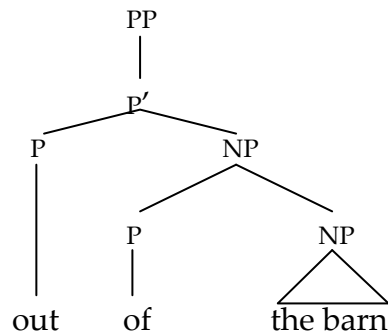

een structuur die lijkt op die van *from the cellar*:

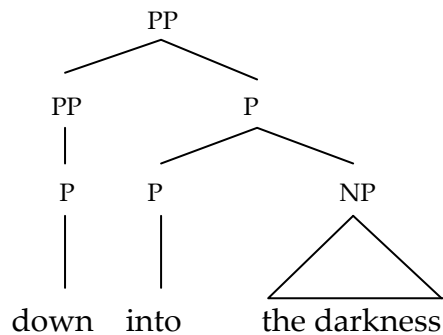

Als we het eerste voorbeeld (*out of*) zien als een constructie die een NP bevat met N als hoofd en de tweede (*down into*) als een constructie waarin *down* de specifier is van een PP met *into* als zijn hoofd, dan krijgen we de volgende representaties:

1)

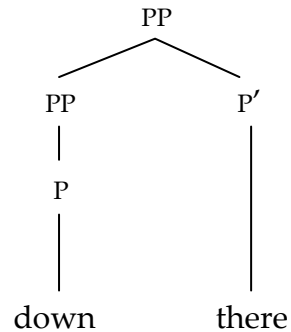

(2)

en voor (3) dezelfde structuur als in *from inside the cellar*, maar dan nog met een PP erboven.

Maar de discussie van Jackendoff 1973 komt niet tot zo'n expliciet niveau, vooral omdat er daar geen tussenniveau is tussen PP en P. Wat in dat boek wel staat is de voorspelling dat er ook twee intransitieve Ps (in onze weergave PPs) moeten kunnen voorkomen, in plaats van transitieve. Zijn voorbeelden zijn *back home*, *over here*, *down there*, die duidelijk allemaal voorbeelden van type 2) zijn, vergelijk:

Indien Jackendoff de structuurverschillen had geanalyseerd dan zou hij zeker voorbeelden van type 3 hebben ontdekt, namelijk *from here*, *from home*, enzovoort.

Van Riemsdijk 1974 vond voorbeelden die lijken op 3): *van boven*, *tot na 7 uur*, *tot daarna*, *van voordat hij drie was*, waar de onderste P alle syntactische waarden kan aannemen, maar hij gaf er geen commentaar op. In Van Riemsdijk 1978 noteert hij de verschillen tussen type (2) en type (3) met de volgende voorbeelden:

(14) onder in de la; boven op de stapel (type 2)

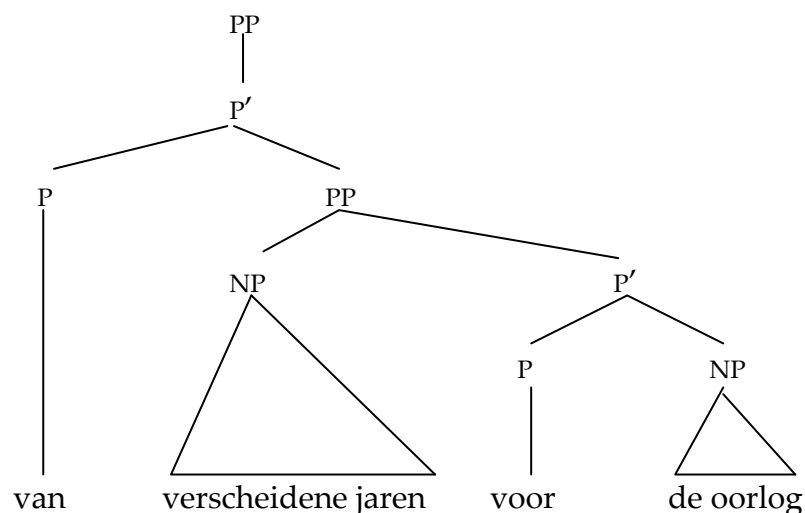
(15) van voor de oorlog; voor bij de koffie (type 3)

Verder noteert hij de mogelijkheid dat de interne structuur van 3) gespecificeerd wordt, bijvoorbeeld:

(16) van verscheidene jaren voor de oorlog⁵

Om die reden moet P' vervangen worden door PP:

⁵ Ik heb de quantor veranderd, want Van Riemsdijks voorbeeld *meerdere* is in mijn idiolect een onacceptabel germanisme.

Eigenlijk heeft Van Riemsdijk een extra niveau, waardoor PP gelijkgesteld wordt met P^3 , in plaats van met P^2 , maar ik heb geen enkel nut kunnen vinden voor deze extra mogelijkheid, die alleen maar ingevoerd lijkt te zijn om redenen van symmetrie met andere woordsoorten.

Wunderlich (1984, sectie 5) heeft een uitgebreide discussie over deze gevallen. Hij heeft in het Duits een extra motivatie voor P-PP, omdat die taal een naamvalssysteem heeft. In *bis auf den Hof* is de accusatief afhankelijk van het werkwoord (van beweging), *bis* heeft geen invloed op de naamval van de binnenste NP.⁶ Wunderlich analyseert zijn *bis*-gevallen als P^0P^3 , dus net als ons geval 3). Ik ben er niet geheel zeker van of dit klopt, want in 3) wordt de eerste P gesubcategoriseerd door het werkwoord.

We hebben kunnen zien dat het niet erg zinnig is om louter distributieve vragen te stellen, zoals: zijn er combinaties van twee opeenvolgende preposities in de taal? Om zinvolle antwoorden te krijgen moeten we een onderscheid maken tussen P als case-marker, P als specifier en P als hoofd van een complement. Zo krijgen we voor het Italiaans de volgende vragen:

- 1) Zijn er in het Italiaans combinaties van prepositie en case-marker? (Deze vraag was al in een vorige paragraaf gesteld). Zo ja, welke preposities fungeren dan als case-markers, hoe kunnen we ze onderscheiden van andere preposities en hebben ze een speciaal gedrag? Speciaal zal de naamval van de clitics interessant kunnen zijn.
- 2) Zijn er gevallen waarin intransitieve preposities fungeren als specifiers binnen een PP?
- 3) Hebben we gevallen van PP complementen bij een P? Hoe herkennen we deze en op welke wijze subcategoriseren ze het werkwoord?

⁶ Deze bewering is niet geheel juist, want er is een alternatieve mogelijkheid, namelijk dat de accusatief vrij (onafhankelijk van het werkwoord) is en dat de semantisch onacceptabele combinaties van werkwoord + accusatief worden uitgefilterd. Ik kan me niet herinneren of dit alternatief van Wunderlich zelf afkomstig is, of van een van de Amsterdamse linguïsten (Van Riemsdijk of Den Besten).

- 4) Zijn er gevallen waarin de tweede P intransitief is?
- 5) Zijn er gevallen waarin de tweede P een zinscomplement heeft?

Nawoord

Dit stuk was bedoeld als theoretische inleiding voor een studie van de Italiaanse voorzetsels. Geconfronteerd met een traditionele beschrijving van de Italiaanse voorzetsels die volkomen ontoereikend was, zeker op syntactisch gebied, zocht ik naar een aanpak binnen de theorie die me op dat moment het meest relevant leek, namelijk de Extended Standard Theory. Hierbij concentreerde ik me op die elementen die me het meest van belang voorkwamen voor het Italiaans en zocht ik vooral naar heuristische principes die een beschrijving konden onderbouwen. Dat is het enige wat in dit stuk aan de orde komt. Ongemerkt is er natuurlijk een heleboel historie van de EST in geslopen, maar het stuk kan het beste beoordeeld worden als achtergrond van hoofdstuk 6, waarin ik het probeerde toe te passen op concreet Italiaans materiaal.

In zijn functie van historie van de theorie heeft het vooral twee lacunes. In de eerste plaats is alles wat met name bij Van Riemsdijk betrekking had op de Nederlandse voorzetsels, zoals de postposities en de circumposities, maar ook de R-vormen en de verplaatsingsregels, buiten beschouwing gebleven. Ten tweede was ik op zoek naar een uniforme EST, als kader om descriptief werk in te doen, en had dus weinig gevoel voor het feit dat er nooit een uniform kader geweest is, maar dat de theorie van 1967 tot 1979 (respectievelijk Chomsky's *Remarks on Nominalization* en zijn Pisa lectures) jaarlijks uitgebouwd en gewijzigd is, zoals dat altijd het geval is geweest in de historie van de generatieve taalkunde. Toekomstig historisch onderzoek zal ook die aspecten mee moeten nemen.

Voor mijzelf is dit evenwel het generatieve kader geweest waarmee ik me het beste kon identificeren. In de jaren tachtig had ik meer belangstelling voor de cognitieve semantiek, en hoewel ik de latere ontwikkelingen van de 'Mainstream linguistics' (Jackendoffs term) heb trachten bij te houden, voel ik daarbij niet die betrokkenheid die ik destijds had. In dat opzicht ben ik een relict uit de jaren zeventig, zoals de behandelde auteurs dat allemaal, in meer of mindere mate zijn. Ik voel me dan ook helemaal happy als ik Jackendoffs bezwaren tegen het minimalisme lees (bijvoorbeeld in Culicover & Jackendoff 2005) en bestudeer diens laatste boek over de Parallele architectuur (Jackendoff 2010) alsof het voor mij geschreven is.

Bibliografie

- Chomsky, Noam A. *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge MA: The MIT Press, 1965.
- _____. 'Remarks on Nominalization', in *Studies on Semantics in Generative Grammar*. The Hague/ Paris: Mouton, 1972.
- Culicover, Peter W. & Ray Jackendoff. *Simpler Syntax*. Oxford: Oxford University Press, 2005.
- Emonds, Joseph E. *Root and structure-preserving transformations*. Dissertation, Massachusetts Institute of Technology. Bloomington: Indiana University Linguistic Club, 1970.
- _____. 'Evidence that Indirect Object Movement is a Structure-Preserving Rule' *Foundations of Language* 8 (1972): 546-561.
- _____. *A Transformational Approach to English Syntax: Root, Structure-Preserving and Local Transformations*. New York: Academic Press, 1976.
- Jackendoff, Ray S. 'The Base Rules for Prepositional Phrases', in Stephen R. Andersen & Paul Kiparsky (eds.). *A Festschrift for Morris Halle*. New York, etc.: Holt, Rinehart & Winston, 1973: 345-356.
- _____. 'Toward an Explanatory Semantic Representation', *Linguistic Inquiry* 7 (1976): 89-150.
- _____. *X' Syntax: A Study of Phrase Structure*. Cambridge MA: The MIT Press, 1977.
- _____. *Meaning and the Lexicon*. Oxford: Oxford University Press, 2010.
- Riemsdijk, Henk C. van. 'De relatie tussen postposities en partikels' *Spektator* 3 (1974): 447-462.
- _____. *A case study in syntactic markedness. The binding nature of prepositional phrases*. Lisse: De Ridder, 1978.
- Rizzi, Luigi. 'Il sintagma preposizionale', hoofdstuk 10 van Lorenzo Renzi (red.), *Grande grammatica italiana di consultazione*, deel 1. Bologna: Il Mulino, 1988.
- Ruwet, Nicolas. 'A propos des prépositions de lieu en français', in *Grammaire des insultes et autres études*. Paris: Seuil, 1982: 317-340.
- Wunderlich, Dieter. 'Zur Syntax der Präpositionalphrasen im Deutschen' *Zeitschrift für Sprachwissenschaft* 3 (1984): 65-99.